

Rijkscultuurfondsen in de regio

Uitnodiging voor een goed gesprek

Voorwoord 3

1 Regiocultuur is rijkscultuur 4

2 Rijkscultuurfondsen in vogelvlucht 7

Nederlands Filmfonds 8

Mondriaan Fonds 10

Fonds voor Cultuurparticipatie 12

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie 14

Fonds Podiumkunsten 16

Nederlands Letterenfonds 18

Rijkscultuurfondsen in de regio

Uitnodiging voor een goed gesprek

‘Wat hebben jullie, de rijkscultuurfondsen, onze regio te bieden?’ Deze vraag stellen bestuurders, volksvertegenwoordigers en beleidsmakers ons regelmatig, net als kunstenaars en instellingen in heel Nederland. Het is een legitieme vraag, want de rijkscultuurfondsen zijn ervan overtuigd dat er in alle delen van het land voor iedereen toegang tot kunst, cultuur en erfgoed moet zijn. In dit minimagazine geven we in brede penseelstreken antwoord op de vraag hoe wij Nederland bedienen, gezien vanuit een regionaal perspectief. Dat is beslist geen statisch gegeven. De kunstensector en de samenleving blijven zich ontwikkelen, in alle delen van het land. We hechten waarde aan het gesprek met u om samen tot een beter bestel komen.

In zo’n goed gesprek komt zeker ook de relatie tussen de rijkscultuurfondsen en uw regio aan bod. Welke ontwikkelingen wilt u in uw regio stimuleren? We horen bijvoorbeeld graag waar er in uw regio witte plekken of nieuwe perspectieven zijn die wij onvoldoende in beeld hebben. Welke onderwerpen gaan u nog meer aan het hart? Daar praten we zeker bij de eerstvolgende gelegenheid over door. We hopen u gauw te treffen, bij u in de regio.

Bero Beyer, *Nederlands Filmfonds*
Eelco van der Lingen, *Mondriaan Fonds*
Hedwig Verhoeven, *Fonds voor Cultuurparticipatie*
Syb Groeneveld, *Stimuleringsfonds Creatieve Industrie*
Viktorien van Hulst, *Fonds Podiumkunsten*
Tiziano Perez, *Nederlands Letterenfonds*

1 Regiocultuur is rijkscultuur

Opdracht voor Nederland

Elk rijkscultuurfonds krijgt van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) een eigen opdracht. Deze opdracht heeft in de eerste plaats betrekking op een specifiek deel van het culturele landschap: film, beeldende kunst en erfgoed, cultuureducatie en -participatie, de creatieve industrie, podiumkunsten en letteren. De instellingen en initiatieven die wij financieren vormen het rijksgesubsidieerde culturele landschap, samen met Basisinfrastructuur (BIS)-instellingen die de minister aanwijst op voorspraak van de Raad voor Cultuur.

Loket voor makers, schakel in het bestel, toegang tot cultuur

Voor een aanzienlijk deel van de kunstenaars en culturele instellingen in Nederland zijn wij een belangrijk financieringsloket. Zij kunnen bij ons terecht voor meerjarige subsidies, project- en programmeersubsidies en allerlei andere programma's en regelingen. Wij opereren binnen een fijnmazig bestel dat continu in ontwikkeling is. We hebben oog voor de artistiek-inhoudelijke en zakelijke dynamiek in de sector en stemmen onze

financieringsinstrumenten daarop af. Zo hebben we ons de afgelopen jaren steeds meer ingesteld op makers met hybride presentatiepraktijken, die interdisciplinair werken. We zijn er ook voor makers die zich hebben ontwikkeld als autodidact of vanuit community's, zonder een traditioneel opleidingstraject te doorlopen. Tegelijkertijd bewegen onze opdrachten mee met de politieke en maatschappelijke situatie in ons land. Bij het vaststellen van onze regelingen volgen we de beleidskaders van de minister en de staatssecretaris van OCW. We kijken ook naar het hele bestel en reageren op aanbod in het brede kunstenveld in binnen- en buitenland. Daarnaast is er steeds een spanningsveld tussen de behoefte bij makers aan maatwerk en de verplichting voor fondsen om transparante, generieke subsidieregelingen te ontwerpen. Uiteindelijk is het een van onze doelstellingen om bij te dragen aan de ondersteuning en stimulering van kunst en cultuur in alle delen van het Koninkrijk der Nederlanden. Daarbij geldt toegang tot cultuur voor makers, deelnemers en publiek als belangrijke toetssteen. We sluiten aan bij de brede doelstellingen die de Raad voor Cultuur in 2017 heeft gesteld (zie kader, p. 5).

Doelen Cultuur voor stad, land en regio

(Raad voor Cultuur, 2017)

■ Creatieve en kunstzinnige talenten krijgen kansen en mogelijkheden om zich artistiek te ontplooiën.

■ Iedereen heeft, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, inkomen en woonplaats, toegang tot cultuur.

■ Er is een pluriform aanbod van cultuur, waarin het bestaande wordt gekoesterd en het nieuwe wordt omarmd.

■ Er is een veilige haven voor cultuur om te kunnen reflecteren op de samenleving en haar burgers, waarop ook kritiek geleverd kan worden.

rele uitingen. Tegelijkertijd levert regionale ondersteuning van kunstenaars natuurlijk niet per definitie lokale verhalen op. Zoals de Raad van Cultuur in 2017 heeft gesteld, heeft het rijkscultuurbeleid tot doel het bieden van kansen aan talent om zich te ontwikkelen. Dat het klimaat daarvoor per regio verschilt, spreekt voor zich.

Wij zijn er voor heel Nederland

In het Nederlandse kunst- en cultuurbeleid wordt binnen de Basisinfrastructuur de spreiding van een aantal instellingen over het hele land geambieerd. De rijkscultuurfondsen bieden enerzijds algemene regelingen en programma's die voor aanvragers uit het hele land toegankelijk zijn. Daarnaast zijn specifieke regelingen en programma's voor en met de regio. De wijze waarop we dit in de praktijk invullen, hangt van allerlei factoren af. Dit stelt ons in staat om in te spelen op de bestaande culturele infrastructuur, de heersende makerscultuur en de publieksvoorkeuren in verschillende delen van het land. Zo is de creatieve industrie bijvoorbeeld sterk vertegenwoordigd in de Randstad en in de metropoolregio Eindhoven. Filmproductie vindt overal in Nederland plaats waar verhalen zich afspeelen. In elk dorp en elke stad maken mensen zelf cultuur, al dan niet in groepsverband, al dan niet met een professionele carrière als doel. Voor letteren geldt dat de verbeelding letterlijk geen grenzen kent en dat schrijvers gebruikmaken van openbare bibliotheken en allerlei podia om hun lezers te ontmoeten.

Verhalen uit heel het Koninkrijk, van dichtbij tot onbegrensd

De makers die Nederland een gezicht geven in binnen- en buitenland komen uit alle delen van het Koninkrijk. Zij maken gebruik van een fijnmazige infrastructuur van opleidingen, kunstpodia en ontwikkel- en presentatie-instellingen (buurtcentra, podia, ateliers, filmhuizen etc.). Overall vinden we vruchtbare bodem die steeds weer nieuw talent voortbrengt. Daarbij is het zaak dat er een sterke keten is ingericht, van educatie tot en met professionele gezelschappen. Voor de vitaliteit van de cultuursector is het hoe dan ook van groot belang dat het bestel open genoeg is om ruimte te bieden aan nieuwe makers uit alle geografische gebieden van het Koninkrijk. Het Nederlandse publiek heeft doorgaans de mogelijkheid om dicht bij huis een breed aanbod uit binnen- en buitenland te verkennen. Daarbij is er een groot publiek dat behoefte heeft aan het lokale verhaal en de eigen geschiedenis in alle facetten. Elke regio van Nederland is een bron van verhalen, tradities en cultu-

Bron: Algemene Rekenkamer 2020

Lokale kwaliteit is landelijk

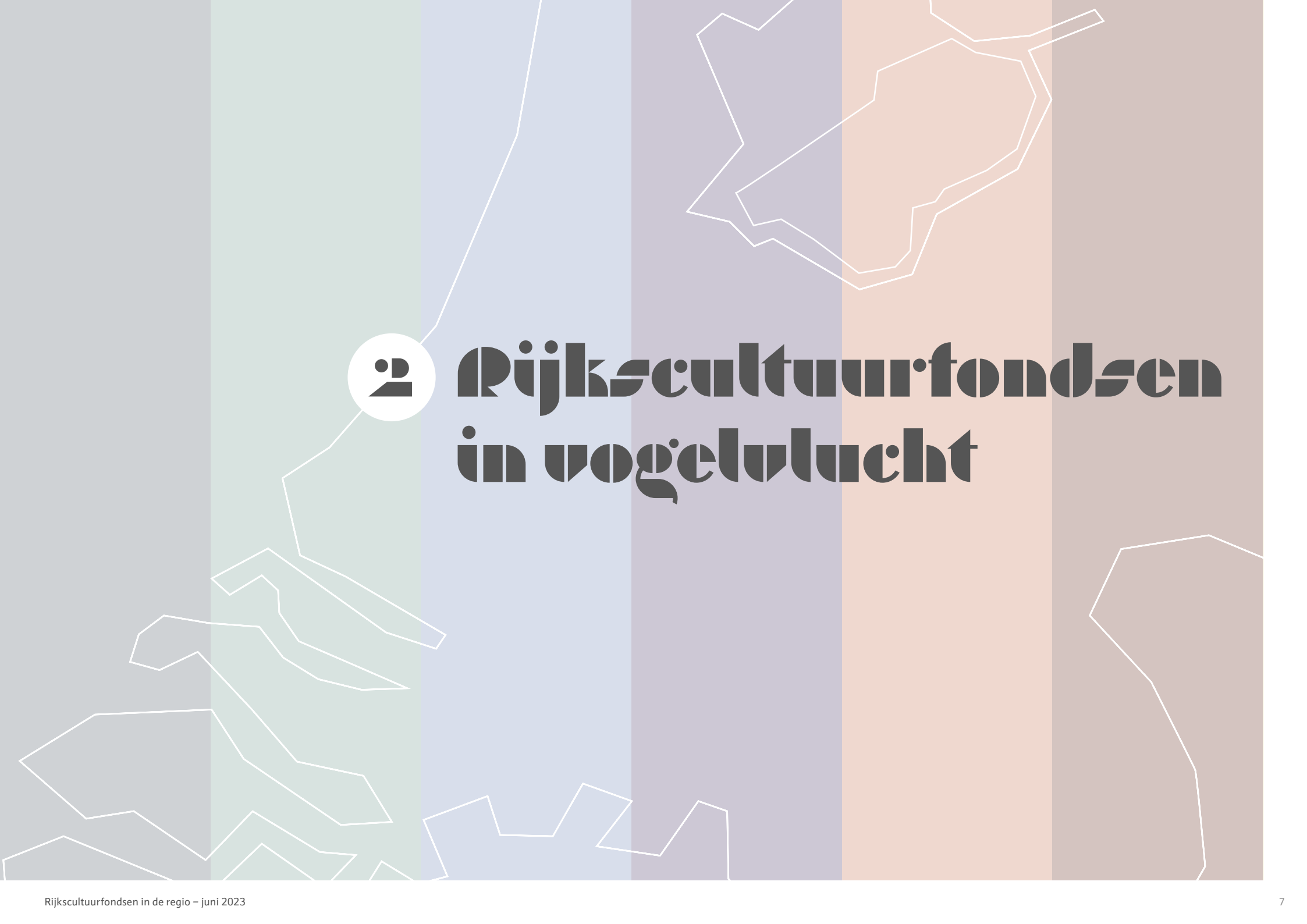
Het aanbod in de cultuursector is groot en er zijn vrijwel altijd meer aanvragers voor onze regelingen dan we kunnen honoreren. Dit betekent dat er doorgaans scherpe keuzes gemaakt worden bij de toekenning van subsidies. Werk wordt beoordeeld door commissies, waarbij we een beroep doen op adviseurs uit het hele land. Daarnaast passen we per regeling en per fonds specifieke criteria toe. Dit doet recht aan het gegeven dat je publiek en makers door het land niet over één kam kunt scheren.

In een stad waar meerdere culturele instellingen naast elkaar bestaan, kunnen deze meer uitgesproken artistieke keuzes maken. Een instelling die de enige is in een gebied, kiest vaak voor een brede programma-invulling. Ook de bevolkingssamenstelling in een gebied – denk aan de aanwezigheid van studenten, expats of verschillende nationaliteiten – kan tot specifieke programmekeuzes leiden. Het makersklimaat in grote steden, dat samenhangt met de veelheid aan podia en instellingen en het daarbij horende publiek, laat zich lastig reproduceren buiten een stedelijke context. Juist in de diversiteit ligt de rijkdom van het Nederlandse culturele veld besloten. We vinden het belangrijk om elkaar daarover te blijven informeren en in dialoog te zijn over ieders context en kwaliteit.

De rijkscultuurfondsen houden bij een aantal regelingen en programma's rekening met aspecten die binnen de lokale context van belang zijn. Hiervoor hebben of halen we de expertise in huis om regionale verschillen te kunnen duiden en wegen. We onderhouden contacten met makers, culturele instellingen en beleidsmakers in heel Nederland. Op deze manier doen we recht aan fundamentele verschillen tussen de delen van Nederland, zowel aan de kant van het aanbod als van de vraag.

Open vraag over Rijk en regio

We voeren met regelmaat gesprekken in het hele land met overheden, instellingen en makers over hoe we het best kunnen aansluiten op de lokale context. Hoe verhouden onze regelingen zich tot lokale en regionale regelingen? Hoe kunnen we recht doen aan specifieke regionale omstandigheden en rekening houden met factoren als de bevolkingsdichtheid en de logistieke en culturele infrastructuur? Laten we beginnen met het stellen van open vragen: wat maakt een gezonde culturele infrastructuur; wat is een vruchtbare makerscultuur? Dat kan per regio verschillen en hangt deels samen met het historische profiel van een regio en deels met de ambities en mogelijkheden van die regio. Hoe zijn we in de toekomst nog beter in staat om goede initiatieven te ondersteunen? Hoe bieden we samen iedereen in Nederland en de andere gebieden binnen het Koninkrijk toegang tot kunst, cultuur en erfgoed?

The background features a series of vertical stripes in shades of grey, green, blue, purple, orange, and brown. Overlaid on these stripes are several white, irregular outline shapes that resemble stylized maps or geographical regions.

2 Rijkscultuurfondsen in vogelvlucht

Nederlands Filmfonds Nederland als filmset

Het Nederlands Filmfonds heeft als belangrijkste taken films te stimuleren van eigenzinnige kwaliteit die kunnen uitblinken, én ruimte te bieden aan filmmakers om hun handschrift en cinematografische visie tot bloei te laten komen. Daartoe biedt het Filmfonds ondersteuning aan de ontwikkeling, productie en distributie van kansrijke en cinematografische kwaliteitsfilms van beginnend en ervaren filmtalent en aan activiteiten als festivals, filmeducatie en training.

dialogvraag

'Hoe kunnen we ervoor zorgen dat talent uit Zoetermeer of Arnhem even goede kansen krijgt om te professionaliseren als de filmmaker die in de Amsterdamse Pijp woont?'

Bero Beyer (1969, Bremerhaven (D)) is sinds 1 maart 2020 directeur-bestuurder van het Nederlands Filmfonds.

Het Filmfonds heeft de opdracht om te zorgen voor een divers filmklimaat in de volle breedte. Het soort films dat het fonds financiert, moet een afspiegeling zijn van cultureel divers Nederland. Daarnaast financiert het Filmfonds coproducties met het buitenland om aansluiting met het internationale veld te bestendigen en uit te bouwen. Aanvragen worden beoordeeld door consultants in dienst van het fonds of door commissies met een samenstelling die past bij wat wordt aangevraagd, ook in regionaal opzicht. De consultants van het Filmfonds beoordelen en volgen projecten een-op-een, met name tijdens het ontwikkelproces tot aan de realisering. Het team van acht consultants vormt een afspiegeling van Nederland en de filmsector. Voor regionale filmfestivals en de educatiehubs zijn er commissies met experts uit de regio. Op deze manier waarborgt het Filmfonds de regionale spreiding.

In het land ondersteunt het Filmfonds twee festivals vierjarig en een twintigtal voor twee jaar. Verder kent de filmsector geen meerjarige instellingen, met uitzondering van de grote festivals en EYE Film-museum, die onderdeel zijn van de BIS. Vanwege de hoogte van de budgetten is het vrijwel onmogelijk om een puur lokaal gefinancierde productie te maken. Er is bijna altijd cofinanciering nodig met een nationale omroep en een nationale distributeur. Met de regeling Talent in de regio financieren we plekken waar lokaal talent kansen krijgt om door te stromen. Onze systematiek: nauw overleg met de georganiseerde regiohubs voor film, medefinanciering door het Rijk, vormgeving van doorstroomtrajecten en nationale coördinatie, zodat regio's van elkaar weten wat ze doen.

Talentontwikkeling in de Regio

150.000 euro (+ 600.000 euro voor Film Forward en 500.000 euro voor Het Belofde Land)

Talentontwikkeling in de Regio is bedoeld voor broedplaatsen die filmprofessionals de ruimte bieden om zich verder te ontwikkelen. Het traject sluit aan op de specifieke behoeften, opleidingen en trajecten in de betreffende regio. In 2022 ontvingen New Noardic Wave, Stichting Playgrounds en Cinesud een bijdrage. Screen Talent NL, het netwerk van regionale talent- en productiehubs dat zich richt op de interregionale afstemming en versterking van de regionale ecosystemen voor film en van het nationale filmecosysteem als geheel, kreeg evenals in 2021 subsidie. Het Belofde Land, een ontwikkel- en productietraject voor makers in heel Nederland, kreeg ook steun.

Educatiehubs

1.920.000 euro

In 2021 en 2023 hebben zes filmeducatiehubs een projectsubsidie voor twee jaar gekregen. Het betreft regionale organisaties voor film, die activiteiten voor film- en beeldeducatie in de regio afstemmen op de behoeftes van de scholen. Het doel is te zorgen dat meer (en uiteindelijk alle) kinderen in het primair en voortgezet onderwijs leren reflecteren op bewegend beeld en zelf ook ervaring opdoen met het creëren hiervan. De hubs werken nauw samen met het Netwerk Filmeducatie. Door de toekenningen is er sprake van landelijke dekking.

Educatiehubs in Nederland

- De Toneelschuur, Noord-Holland
- Filmhuis Den Haag, Zuid-Holland
- Film- en Theatercentrum Plaza Futura, Zuid-Nederland
- Forum Groningen, Noord-Nederland
- Lux, Oost-Nederland
- Theater de Lieve Vrouw, Midden-Nederland

Regionale festivals

719.000 euro (+ 155.336 euro uit het coronasteunpakket)

Het Filmfonds ondersteunde in 2022 22 filmfestivals door het hele land met een projectsubsidie. Het betreft festivals die vaak van groot belang zijn in de regio en een aanvulling bieden op het reguliere filmaanbod in Nederland. Ze dragen actief bij aan talent- en kennisontwikkeling en aan de profilering van film in Nederland en in het buitenland.

Kansrijk

Lokaal financieren, lokaal besteden

Het is voor elke productie sterker als er gespreide financiering is. Als je met lokale verhalen het hoogste niveau wilt bereiken, is het goed als lokale partijen meefinancieren. In veel landen om ons heen – Frankrijk, Duitsland, Zweden en Finland – is er sprake van krachtige regionale financiering. Vaak is daar de voorwaarde aan verbonden dat het geld lokaal moet worden uitgegeven. Dat is slim, want de investering verdient zichzelf dan gemakkelijk terug.

Mondriaan Fonds

Kwaliteit op maat

Het Mondriaan Fonds is het publieke stimuleringsfonds voor beeldende kunst en erfgoed uit Nederland. Het maakt plannen, projecten en programma's mogelijk van kunstenaars, tentoonstellingsmakers en critici, musea en andere kunst- en erfgoedinstellingen, uitgevers en opdrachtgevers.

Het Mondriaan Fonds bedient kunstenaars en curatoren door heel Nederland. Wij ondersteunen beeldende kunst en erfgoed. Binnen de erfgoedsector zien

we instellingen verspreid over het hele land, waardoor budget ook gemakkelijk landelijk gespreid terechtkomt. Bij de makers is er weliswaar een sterke concentratie in de Randstad, maar hun werk komt overal in Nederland terecht. Voor wat betreft beeldende kunst en erfgoed geldt dat het fonds vooral landelijk georganiseerde structuren ondersteunt. Dit leidt ertoe dat budget gemakkelijk landelijk gespreid terechtkomt.

dialoguraag

'Een bepaald soort organisatie kan heel goed functioneren in een dichtbevolkte regio, maar in een gebied waar iedereen wat verder van elkaar vandaan woont, is wellicht juist iets anders nodig. Hoe vergelijken we appels en peren zo dat iedereen goed verder komt?'

Elco van der Lingen (1971, De Lier (ZH)) is sinds 1 maart 2019 directeur van het Mondriaan Fonds.

Wij kijken bij de beoordeling van artistieke kwaliteit hoe die zich verhoudt tot de context waarin het werk wordt gemaakt. Daarbij is ook de plek waar het werk wordt gepresenteerd relevant. Het Mondriaan Fonds waarborgt deze weging door gebruik te maken van adviseurs met een brede blik. We hanteren een quotum: een derde van de adviseurs komt uit, is gevestigd of werkt in een van de landsdelen buiten de Randstad.

Veel instellingen in onze sector richten zich op de nieuwste ontwikkelingen in de internationale beeldende kunst, maar musea en kunstpodia kunnen ook heel waardevol zijn als ze zich richten op een aanbod dat vooral relevant is voor de omgeving waar ze zich bevinden. Als het erom gaat alle Nederlanders toegang tot beeldende kunst en erfgoed te bieden, ligt er nog een grote opgave. Een inspanning op dit vlak is waardevol. Niet alleen omdat we er voor iedereen willen zijn, maar ook omdat een breder bereik bijdraagt aan het draagvlak voor de ondersteuning van vooruitstrevende producties voor een specifiek publiek.

● Streekmuseum Etten+Leur, Metamorfose naar een nieuw gezicht, inhoud en uiterlijk

22.500 euro

Metamorfose naar een nieuw gezicht, inhoud en uiterlijk heeft tot doel om Streekmuseum Etten+Leur een duurzame toekomst te geven. Het museum wil een duidelijk en aansprekend profiel creëren waarbij Vincent van Gogh als sleutelfiguur wordt gebruikt. Door met een nieuwe collectiepresentatie de blik naar buiten te richten kan een relatief kleine instelling een positieve bijdrage leveren aan de bestaande regionale infrastructuur.

● Erfgoedpartners – Podcastserie in het landschap van Groningen

15.594 euro

Erfgoedpartners ontsluiten erfgoedobjecten en -locaties voor een breed publiek door hoogwaardig beeldmateriaal en podcasts te ontwikkelen. Het materiaal wordt gepubliceerd en gearchiveerd op www.collectiegroningen.nl.

● Doarpsbelang Himpens Tears – Doarp bliuwe blinder

29.375 euro

Het oprukken van de stad Leeuwarden maakt het urgent voor het tweelingdorp Himpens-Tears om te reflecteren op de eigen toekomstige identiteit. Doarpsbelang nodigt een kunstenaar uit voor een artistieke interventie om de identiteit te onderstrepen en de transitie te markeren. De bewoners zijn sterk betrokken bij de ontwikkeling van het artistieke concept. De kunstenaar voert de opdracht uit als artist in residence.

Wat al werkt

Regiomakelaars beeldende kunst

Sinds 2017 werkt het Mondriaan Fonds met vier regiomakelaars, een voor Noord, een voor Midden en twee voor Zuid. Zij informeren potentiële aanvragers over de mogelijkheden bij het fonds. Ook signaleren ze ontwikkelingen in hun landsdeel. Ze hebben contact met instellingen en makers, en verwijzen door naar andere fondsen. Dit heeft ervoor gezorgd dat er meer aanvragen en meer adviseurs uit de regio komen.

Fonds voor Cultuurparticipatie

Iedereen is maker

Het Fonds voor Cultuurparticipatie stimuleert het meedoen aan cultuur. Als rijks-cultuurfonds hebben we van het ministerie van OCW de opdracht gekregen om cultuur toegankelijk te maken voor iedereen. Toegankelijkheid is van maatschappelijke waarde en vormt bovendien de sleutel tot vernieuwing van het culturele landschap. Door ons te richten op cultuurparticipatie, immaterieel erfgoed en cultuuronderwijs bevorderen we cultuur die uitnodigend en laagdrempelig is.

Het is onze ambitie om bij te dragen aan een gelijk speelveld voor verschillende cultuurmakers en voor verschillende vormen van cultuur, maken en samenwerken. Zodat iedereen zich welkom voelt om mee te maken en te doen. Iedereen verdient de kans om op zijn of haar eigen manier met cultuur bezig te zijn, op school en in de vrije tijd. Cultuur maken geeft plezier, brengt mensen samen en maakt de verhalen van ons allemaal zichtbaar. Door zelf cultuur te maken geven mensen vorm en betekenis aan een omgeving die voortdurend verandert. We zijn en worden allemaal aangeraakt of gevormd door cultuur. Andersom: iedereen doet, in welke vorm dan ook, mee aan het maken van cultuur.

Voor het Fonds voor Cultuurparticipatie is het een prioriteit om de verbinding met lokale doelgroepen aan te gaan. We richten ons op cultuurmakers in het hele Koninkrijk der Nederlanden, van Zeeland tot Groningen, van Aruba tot Sint Eustatius, van groot tot klein en dwars door alle disciplines heen. Ruim 6,4 miljoen Nederlanders zijn cultureel actief in hun vrije tijd. Ruim 80% van de beoefenaars is het hele jaar actief, meestal zelfs elke week. Om hen te bereiken doen we doelgroepen-

onderzoek, hebben we een intensief programma om onze aanwezigheid in de regio's te versterken en zetten we met een brede selectie aan regelingen in op amateurs, autodidacten en informele netwerken.

Cultuurparticipatie, cultuureducatie en erfgoed hebben de tijdgeest mee. De overheid wil dat leerlingen en studenten geholpen worden om 21st century skills te verwerven en het burgerschap te ontwikkelen.

dialoguraag

'Uit onderzoek blijkt dat cultuureducatie en ook cultuurparticipatie werkt. Hoe kunnen we er met lokale en regionale overheden voor zorgen dat beide onderdeel worden van de andere beleidsdomeinen zoals onderwijs en het sociale domein?

Hedwig Verhoeven (1971, Kerkrade) is sinds 1 maart 2019 directeur van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Stichting Fries Productiehuis Popcultuur, Up North

18.000 euro

Up North richt zich op jong talent uit de urban- en popcultuur. Dit zijn makers die veelal een eigen autodidactische route kiezen binnen pop, theater of de urban kunsten, en hun startkwalificatie richting de beroepspraktijk, productiehuisen en subsidieregelingen nog moeten versterken. Het project Up North is disciplineoverschrijdend en aan bod komen muziek, dans, spoken word, vormgeving, fotografie, film, multimedia, mode en theater.

Er wordt een expertise-netwerk geboden door de samenwerking van verschillende culturele organisaties en productiehuisen in Friesland, Groningen en Drenthe. De kernen in de samenwerking zijn de productiehuisen Popfabryk (Leeuwarden), Urban House Groningen (Groningen) en Garage TDI (Assen). Dit wordt aangevuld met expertise en netwerkcontacten vanuit Friesland Pop, POP Groningen, Kunst & Cultuur Drenthe en Keunstwurk.

Rozet Arnhem, 'Tot bloei komen met cultuureducatie'

503.277 euro (voor vier jaar)

Rozet is het expertisecentrum voor Kunst & Cultuureducatie en -participatie van Arnhem. Men werkt er vanuit taal, kunst en erfgoed aan de persoonlijke ontwikkeling van inwoners van de stad. Rozet heeft goed in beeld wat er speelt in Arnhem op het gebied van kansengelijkheid en ontwikkelt een blijvende structuur die binnen- en buitenschoolse cultuureducatie verbindt. Het programma biedt kennismaking, verdieping en verankering voor scholen. Er is een doorlopende lijn naar de eerste twee leerjaren van het voortgezet onderwijs. Voor elke stap is een stedelijk cultureel programma ontwikkeld.

Uniek is dat er een Community Learning Centre is opgestart. Dit is een plek voor leerkrachten om te experimenteren, leren en onderzoeken. Schoolbesturen, de HAN-pabo en Rozet nemen daarin elk een programmalijs voor hun rekening: Kunst, Cultuur en Maakonderwijs.

Stichting de Gruitpoort, Doetinchem, 'Kunst aan de Keukentafel 2020-21'

125.000 euro

Stichting de Gruitpoort nam in 2017-2018 deel aan het programma Age Friendly Cultural Cities. Vanuit dit programma heeft de Gruitpoort, in samenwerking met Sensire en Kruiswerk Achterhoek en Liemers, kunstactiviteiten ontwikkeld voor thuiswonende ouderen die kwetsbaar of eenzaam dreigen te worden. De kunstsessies vinden plaats bij mensen thuis, waarbij wordt samengewerkt met een professionele kunstenaar. De keuze van de kunstdiscipline en de invulling van de sessies zijn op maat en in afstemming met de ouderen. Voor de uitvoering van het project wordt intensief samengewerkt met huisartsen en praktijkondersteuners, thuiszorg, welzijnsorganisaties en allerlei informele clubs uit de lokale gemeenschap. Vitale ouderen zijn betrokken als vrijwilliger.

Kansrijk

Laat cultuureducatie en cultuurparticipatie lokaal en regionaal verankerd zijn

Onderwijs, zorg en welzijn hebben baat bij zowel cultuureducatie als cultuurparticipatie. Het landelijk programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) werkt sinds jaar en dag met een zogenoemde matchingconstructie: provincies en gemeenten financieren een bedrag per inwoner mee. Deze constructie biedt kansen voor verbreding van zowel beleid als financiering. De verschillende bestuurslagen brengen samen met lokale en regionale samenwerkingspartners een beleidsmatige ontwikkeling tot stand. Ook dragen we samen de financiële lasten.

Sinds 2020 werken ministerie van OCW, LKCA en Fonds voor Cultuurparticipatie samen binnen het programma Cultuurparticipatie. Met onder meer de regeling Samen Cultuurmaken verbinden we beleidsdomeinen, maken we landelijke en lokale initiatieven mogelijk en verlagen we de drempels voor cultuurdeelname. Op deze manier maken we zowel grotere projecten van landelijke betekenis als kleinere lokale en regionale initiatieven mogelijk.

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie onderzoek voor nieuwe perspectieven

dialogvraag

'Hoe kunnen we er samen voor zorgen dat ontwerpers in alle hoeken en gaten van Nederland een bijdrage kunnen leveren aan ruimtelijk ontwerp?'

Syb Groeneveld (1971, Venray) is sinds september 2016 directeur-bestuurder van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie bedient de disciplines vormgeving, architectuur en digitale cultuur. Het fonds biedt met verschillende subsidieregelingen en programma's ruimte aan makers en instellingen in de creatieve industrie voor experiment, onderzoek en innovatie.

Naast subsidieregelingen organiseren we samen met het maatschappelijk veld open oproepen voor ontwerpend onderzoek over complexe maatschappelijke vraagstukken. Zo heeft het Stimuleringsfonds in 2022 met de Vouchers Ruimtelijk Ontwerp door het hele land 129 initiatieven ondersteund bij de aanpak van grote opgaven zoals klimaatverandering en kringlooplandbouw en daarbij een integrale benadering gestimuleerd.

Onze onafhankelijke adviseurs beoordelen jaarlijks zo'n 2200 aanvragen binnen de verschillende regelingen waarvan zo'n 35% van een positief advies wordt voorzien. Veel aandacht is er daarbij voor jonge ontwerpers en makers die zich via een opleiding of in de praktijk professioneel hebben ontwikkeld. In 2022 ondersteunde het fonds veertien platforms die zich richten op het ontwikkelen van technische, artistieke, praktische en andere professionele ontwerpvaardigheden voor en door jongeren. Het fonds verwacht dat er de komende jaren meer van dit soort plekken zullen ontstaan. Daarnaast wordt het bereiken van nieuwe doelgroepen gestimuleerd via bijvoorbeeld de regeling festivals- en publiekspresentatie. Hierbij is een specifiek jaarbudget toegewezen aan zes landsdelen.

Sinds 2021 zijn tien ontwerpinstellingen in de landelijke BIS opgenomen. Daarnaast ondersteunt het Stimuleringsfonds in 2023 in totaal 33 instellingen één-, twee- of vierjarig. Ze vormen de basis voor een dynamisch ontwerpecosysteem dat, naast een internationale oriëntatie, sterk gericht is op kennisontwikkeling en uitwisseling. Er ligt veel potentie om de vele immersieve en interactieve projecten en festivals de komende jaren prominenter zichtbaar te maken in alle delen van het land.

Stichting Cultuur in Twente, Textiel Festival Twente

50.000 euro

Acht musea uit Twente – Oyfo Kunst & Techniek, De Museumfabriek, Natura Docet Wonderryck Twente, Busse-makerhuis, Rijssens Museum, Museum Het Palthe Huis, Stads-museum Almelo en Rijksmuseum Twenthe – organiseren het Textiel Festival Twente. Het festival beoogt bij te dragen aan de ontwerppraktijk van vormgevers en kunstenaars, de culturele identiteit van Twente, de profilering van oude en nieuwe textiel-initiatieven en aan een duurzame samenwerking tussen de deelnemende partijen.

De organisatie heeft zowel aandacht voor de geschiedenis van de regio als voor recente ontwikkelingen binnen de ontwerppraktijk en de hernieuwde belangstelling voor textiel in de vorm van 'smart materials' en circulair textiel.

Stichting Bureau Europa Maastricht, Baukultur

350.000 euro

Het tweejarige programma Baukultur richt zich op de gebouwde en ontworpen omgeving. Bureau Europa manifesteert zich als huis voor kennisuitwisseling en actuele architectuur- en designpresentaties op huiskamerniveau. De Omgevingswet gaat de samenleving meer ruimte bieden om zich vraagstukken toe te eigenen en initiatieven te ontwikkelen. Bureau Europa ziet hier een belangrijke rol voor zich weggelegd om zowel reflectie als inspraak te organiseren en de vinger aan de pols te houden van de ontwikkelingen in de stad en regio.

Zuiderzeemuseum Enkhuizen, Themajaar 2021

50.000 euro

Het Zuiderzeemuseum richt zich op de geschiedenis, de actualiteit en de toekomst van het IJsselmeergebied. Met verschillende jaarthema's die nauw aansluiten op de belevingswereld van de bezoeker, brengt het Zuiderzeemuseum focus in zijn verhaal. Het jaar 2021 stond in het teken van toerisme. Het Zuiderzeemuseum gaf twaalf (jonge) ontwerpers en drie kunstenaars opdracht een reflectie te geven op de typisch Hollandse symbolen waar Nederland wereldwijd om bekend staat. De tentoonstelling zoomde in op vijftien iconen die bijdragen aan dat typische beeld van Nederland en zet deze in een nieuw daglicht. Hierin komen actuele ontwikkelingen aan bod, zoals de coronacrisis, de impact van toerisme, het spanningsveld tussen echt en nep, en thema's als selfies en de CO₂-footprint.

Kansrijk Clusters creatieve industrie

Binnen de creatieve industrie valt een aantal clusters aan te wijzen. Rotterdam en Groningen zijn sterk in architectuur. Er is een designcluster rondom Eindhoven en Tilburg, en voor mode is dat er in Arnhem en Maastricht. Digitale cultuur is sterk aanwezig in Amsterdam, terwijl veel gamesinitiatieven starten in Utrecht en Breda. Die clusters, veelal gerelateerd aan of voortvloeiend uit relevante opleidingen, zijn de kraamkamer voor de verdere ontwikkeling van de creatieve industrie.

Fonds Podiumkunsten midden in de samenleving

Het Fonds Podiumkunsten is het cultuurfonds voor muziek, muziektheater, dans, en theater in Nederland. Het ondersteunt alle vormen van professionele podiumkunsten. Het Fonds Podiumkunsten streeft naar een podiumkunstsector die zoveel mogelijk verschillende mensen aanspreekt en raakt en midden in de samenleving staat.

Het Fonds Podiumkunsten kent verschillende subsidieregelingen en programma's die samen bijdragen aan de ontwikkeling van nieuw werk en repertoire, aan het maken en spelen van voorstellingen en concerten, en aan de internationale ambities van makers en gezelschappen. Ook draagt het Fonds Podiumkunsten zorg voor de organisatie van verschillende podiumkunstprijzen.

Het aanbod van gezelschappen, ensembles, artiesten en makers, zowel meerjarig ondersteund als via andere regelingen gefinancierd, komt via tournees

dialogvraag

'Hoe werken we samen aan meer ruimte voor het maken van podiumkunst en het bereiken van publieken?'

Viktorien van Hulst (1972, 's-Hertogenbosch) is sinds juli 2021 directeur-bestuurder van het Fonds Podiumkunsten.

tot ver buiten de vestigingsplaats. Die tournees worden mogelijk gemaakt door podia en festivals door het hele land die het aanbod programmeren en in verbinding brengen met het publiek.

Met subsidies voor podia en festivals draagt het Fonds bij aan de landelijke spreiding. Zeker in gebieden waar relatief weinig makers aanwezig zijn, vervullen podia en festivals een cruciale rol om het publiek in aanraking te brengen met artistiek aanbod. De lokale context heeft een prominentere plek gekregen in onze subsidieregelingen. De meerjarige festivalsubsidie 2021-2024 werd in vijf landsdelen meer regionaal verdeeld. Binnen de nieuwe Podiumregeling worden op vergelijkbare wijze, met vooraf over landsdelen verdeeld budget en landsdeeladviseurs, 137 podia door het hele land ondersteund met een bijdrage voor het programmeren van professioneel podiumkunstenaanbod. Daarnaast ontvangen 51 podia een subsidie om nieuw werk te kunnen (co)produceren of activiteiten op het gebied van talentontwikkeling te ontwikkelen.

#NieuweStukken

#NieuweStukken is een subsidieregeling voor beginnende schrijvers waarvan we de verhalen nog te weinig horen op de Nederlandse podia. Het gaat om schrijvers in de breedste zin van het woord, dus ook dichters en woordkunstenaars. Zij krijgen de ruimte om nieuwe verhalen te maken en te presenteren. Het Fonds Podiumkunsten werkt hiervoor samen met partners die ervaring hebben met het produceren van teksten voor het podium, en een netwerk hebben dat aanvullend is op het netwerk van het Fonds. De beginnende schrijvers volgen een traject van acht maanden waarin ze worden begeleid door een ervaren coach.

Het Fonds Podiumkunsten en het Letterenfonds zochten bij de meest recente editie expliciet de samenwerking met partners in de regio zoals Explore the North in Leeuwarden en Mensen Zeggen Dingen, actief in verschillende landsdelen (en daarbuiten). De schrijvers uit de drie edities tot nu toe komen uit de Randstad, Groningen, Tilburg, Eindhoven en Utrecht.

'Tiidgenoaten' in Bolsward

De Gysbert Japicx Holckema Stichting ontving een productiesubsidie voor Tiidgenoaten, een theaterconcert van zangeres en componist Hiske Oosterwijk over de Friese renaissanceschrijver Gysbert Japicx. Het programma bestaat uit twaalf nieuwe composities, waarin jazz de basis vormt. Zowel de liedteksten als de monoloog zijn geschreven in het Fries. Het artistieke team bestaat onder meer uit Hiske Oosterwijk (lied- en theaterteksten, composities en arrangementen, zang), Bruun Kuijt (regie) en Hadewych ten Berge (decor en kostuum). De première was op 14 oktober 2021 en alle concerten vonden plaats in de Broerekerk in Bolsward.

Produceren en méér in Zwolle

De productietak van popcentrum Hedon in Zwolle deed een aanvraag voor de begeleiding van de jonge Zwolse artiest Nonchalance (Maarten Hutman). In dit talentontwikkelingstraject werkt Hutman intensief samen met andere organisaties in de stad, waaronder museum de Fundatie. Ook deden het podium en productiehuis een aanvraag voor een jeugdvoorstelling van Rico (Ricardo McDougal) en Nienke van der Ploeg. Hedon deed een aanvraag om de carrière van midcareer artiest Bertolf te verstevigen. Binnen de relatief nieuwe regeling Upstream: Music ontving de organisatie hiervoor een honorering van 28.500 euro (30% renteloze lening).

Wat al werkt Fonds op locatie

Voor veel (beginnende) aanvragers is de eerste stap richting landelijke financiering niet vanzelfsprekend. Het Fonds geeft daarom regelmatig, vaak op uitnodiging, presentaties door het hele land om potentiële aanvragers te informeren over regelingen en programma's. Bijkomend voordeel: deze locatiebezoeken leveren ook het Fonds zelf stevast nieuwe kennis op over ontwikkelingen in verschillende regio's.

Nederlands Letterenfonds

overal waar stemmen schrijven

Het Nederlands Letterenfonds stimuleert, door middel van beurzen en subsidies aan schrijvers, vertalers, uitgevers en festivals, de kwaliteit en diversiteit van de literatuur en draagt bij aan de verspreiding en promotie van de Nederlands- en Friestalige literatuur in binnen- en buitenland. Literatuur is – al dan niet in elektronische vorm – overal beschikbaar. Bibliotheken spelen een belangrijke rol. Er is ook een wijdverbreid netwerk van boekhandels. De Nederlandse distributiesystemen behoren tot de beste ter wereld.

Onze voornaamste doelstelling is creatieve en kunstzinnige talenten kansen en mogelijkheden bieden om zich artistiek te ontplooiën. Bij de beoordeling van aanvragen kijken we niet specifiek naar geografische thematiek of regionale herkomst van makers. Wel hebben we vanwege onze opdracht aandacht voor literatuur in het Fries, het Papiaments en de Nederlandse Gebarentaal.

We streven bewust naar diversiteit van stemmen in de literatuur. Ook stimuleert het Letterenfonds regionaal gespreide beschikbaarheid van literatuur, vooral via de meerjarige en incidentele regelingen voor festivals. Verder ondersteunen we literair-educatieve organisaties die door het hele land werken, zoals Passionate Bulkboek. De Schrijverscentrale zorgt ervoor dat schrijvers zich kunnen presenteren op scholen en in bibliotheken.

We moeten vooral zorgen dat er op termijn voldoende lezers blijven. Op het gebied van ontleding, laaggeletterdheid en leesbevordering is de nood op veel plekken in Nederland groot. Zorgen dat we weer toegroeien naar een meer belezen samenleving met alle voordelen die dat voor creativiteit en burgerschap heeft, is de belangrijkste uitdaging van dit moment voor alle partijen die zich met literatuur bezighouden.

dialoguraag

'Hoe kunnen we zorgen dat meerjarige subsidieregelingen voldoende op elkaar aangesloten zijn? Hoe komen we tot afspraken over gezamenlijke criteria en over wanneer en hoe wordt gevraagd?'

Tiziano Perez (1968, Terneuzen) is sinds 2014 directeur-bestuurder van het Letterenfonds.

Festival Wanderlöss Limburg door TILT Tilburg, 2021

14.250 euro

Wanderlöss 2021 was een manifestatie in de heuvels van Limburg. Op 2 en 3 oktober beleefden ruim zeshonderd bezoekers in het Limburgse landschap al wandelend een zeer divers literair-cultureel programma. Aan het literaire programma werd bijgedragen door Hanneke Hendrix, Nicole Kaandorp, Gerbrand Bakker en Merlijn Huntjens. Daarnaast verbleef schrijver A.H.J. Dautzenberg voorafgaand aan het festival een week in Beutenaken, in het hart van het Gulpdal. De weerslag van zijn wandelingen door het landschap ten zuiden van Gulpen resulteerde in de uitgave Een wandeling in Mei, een wandelroute en een podcast.

Wintertuin, Nijmegen, 2021-2024

245.000 euro per jaar

Het Verhalenhuis is een project van Vitalis Woon-Zorg Groep en De Nieuwe Oost/Wintertuin. Professionele jonge schrijvers begeleiden oudere mensen bij het vertellen en optekenen van hun verhalen. Het resultaat van deze bijeenkomsten wordt gepresenteerd op podia en online als verhalenhuisbundels. Op Curaçao organiseert Wintertuin Curaçao literaire activiteiten in zorginstellingen voor senioren, in samenwerking met lokale schrijvers en partners zoals de Nationale Bibliotheek Curaçao, Stichting Birgen di Rosario en University of Curaçao. In Kurá di Kuenta, een talentontwikkelingsprogramma voor tachtigplussers geïnspireerd op het Verhalenhuis, begeleiden jonge Curaçaose schrijvers senioren een jaar lang.

Pidgin Leeuwarden, Explore the North Productiehuis

60.000 euro per jaar

Kunstenaar Ahilan Ratnamohan bouwde in juni 2021 de Westerkerk in Leeuwarden om tot het Pidgin Instituut, het centrum voor een nieuwe stadstaal van Leeuwarden. Pidgin weerspiegelt de demografie van de stad, constant in ontwikkeling, met nieuwe en oude invloeden. Pidgin vertelt iets over de inwoners van de stad: hun favoriete woorden en onmisbare uitdrukkingen vanuit de moedertaal, maar ook de onderlingetellige kruisbestuivingen.

Kansrijk

Letteren op het podium

Bij literaire vormen waarbij het performance-element een wezenlijke rol speelt, is de regio interessant. Spoken word is bijvoorbeeld sterk verbonden met festivals en presentatieplekken. Dit jaar komt er een regeling voor nieuwe makers waarin we auteurs van spoken word ondersteunen met werkbeurzen. Het zou interessant zijn om samen met de regio na te denken over het vergroten van mogelijkheden voor nieuwe makers.

Colofon

Voor meer informatie of het maken van een afspraak kunt u contact opnemen via:
sarah.malko@mondriaanfonds.nl
020 523 15 23

Tekst: Rijkscultuurfondsen

Redactie en vormgeving: de zoele haven

Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend.

© 2023

